

LIDWINA – Domov sociálnych služieb, ul. Mládeže 1 Strážske

**Cesta ku kvalitným sociálnym službám -
deinštitucionalizácia zariadenia**

PhDr. Bušaničová Lýdia
Strážske, marec 2015

OBSAH

1. Predstavenie a činnosť zariadenia
2. Konceptia zariadenia do roku 2020
3. Legislatívny rámec pre poskytovanie sociálnych služieb na komunitnej úrovni
4. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím a zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách
5. Pojem deinštitucionalizácia, prínos pre spoločnosť
6. Prečo deinštitucionalizácia v zariadení LIDWINA
7. Príprava prijímateľov – kde sme a kam smerujeme
8. Humanizácia – integrácia prijímateľov
9. Časový postupnosť transformácie- príprava na prechod z inštitucionálnej starostlivosti na komunálnu
10. Vízia – stav po transformácii

LIDWINA – Domov sociálnych služieb

- Zariadenie bolo zriadené v roku 1973 pre telesne a mentálne postihnuté deti a mládež s kapacitou 120 miest.
- Od roku 1997 zariadenie prešlo rôznymi kvalitatívnymi zmenami v oblasti výchovy a vzdelávania prijímateľov, humanizáciou prostredia a s kvalifikovaným a odborným personálom sa dosiahla vyššia kvality života.
- Kapacita zariadenia sa postupne znižovala a v súčasnom období zariadenie poskytuje svoje služby pobytovou formou pre deti a dospelých s telesným, mentálnym a zmyslovým postihnutím 80 prijímateľov sociálnych služieb. Zariadenie sídli v troch budovách, ktoré sú čiastočne bezbariérové.
- Poslaním zariadenia je poskytovať kvalitné sociálne služby na základe etického a odborného prístupu v súlade s ochranou ľudských práv a slobôd tak, aby prijímatelia mohli v budúcnosti využívať menej intenzívne formy sociálnych služieb alebo boli začlenení do bežnej spoločnosti.

Zariadenia LIDWINA DSS

Činnosť zariadenia

V zmysle zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách zariadenie zabezpečuje odborné, obslužné a iné činnosti.

- odborné činnosti – zdravotná a ošetrovateľská starostlivosť, (rehabilitácia, rôzne terapie)
- obslužné činnosti (ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a úprava šatstva)
- Iné činnosti (pracovná terapia, sociálna rehabilitácia, záujmové krúžky) Dielne : zamerané na kreatívne techniky, spracovanie prírodných a odpadových materiálov, textilná dielňa, mladí pestovatelia levandule.
- podrobne na www.lidwinadssstrazske.sk

Koncepcia rozvoja zariadenia

Koncepcia rozvoja zariadenia je v súlade s Koncepciou KSK a dokumentmi na národnej úrovni. Regionálnou prioritou je deinštitucionalizácia pobytových služieb.

Zariadenie LIDWINA bolo vybrané na realizáciu pilotného projektu deinštitucionalizácie v rámci košického samosprávneho kraja.

Stanovené ciele sú orientované na:

- zvyšovanie kvality poskytovaných sociálnych služieb a ich inováciu,
- odbornú prípravu zamestnancov na prijatie novej filozofie poskytovania sociálnych služieb,
- plynulý prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť,

Dlhodobým cieľom a prioritou koncepcie rozvoja zariadenia je prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a má za úlohu

- Zabezpečiť dostupnosť komunitných služieb, vytvoriť podmienky pre život v prirodzenom sociálnom prostredí,
- Zabezpečiť individualizáciu uspokojovania všetkých potrieb prijímateľov sociálnych služieb,
- Ukončenie pôvodných prevádzok zariadenia a prechod z inštitucionálnej starostlivosti na podporné služby poskytované v komunitnom prostredí.

Legislatívny východiskový rámec pre poskytovanie sociálnych služieb a DEI

Slovenská republika ako člen EÚ a ďalších medzinárodných organizácií sa zaviazala dodržiavať, rešpektovať a podporovať obsah a plnenie platných medzinárodných dokumentov.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím bol prijatý OSN v roku 2006 a pre SR nadobudol platnosť 25.júna 2010.

Článok 19 Dohovoru zaväzuje zmluvné strany k uznaniu rovnakých práv pre všetky osoby so zdravotným postihnutím žiť v spoločenstve s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, prijať účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné využívanie tohto práva osobami so zdravotným postihnutím a ich **plné** začlenenie a zapojenie do spoločnosti.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím

Dohovor považuje za osoby so zdravotným postihnutím najmä osoby so zdravotným postihnutím, s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami, ktoré v súčasnosti s rôznymi prekážkami môžu brániť ich plnému a účinnému zapojeniu do života spoločnosti.

Práva osôb so zdravotným postihnutím

- ochrana integrity osobnosti,
- Rešpektovanie súkromia,
- Vzdelávanie,
- habilitácia a rehabilitácia
- Práca a zamestnanie
- Plné začlenenie do spoločnosti

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím - zákon o sociálnych službách č.448/2008.z.z v znení neskorších predpisov

Z dohovoru vyplýva: zrušenie legislatívy, ktorá umožňuje inštitucionalizáciu

Zákon o sociálnych službách v § 13 upravuje poskytovanie terénnej formy služieb alebo ambulantnej sociálnej služby, ktorá má prednosť pred pobytovou sociálnou službou.

Zákon vymedzuje spoluprácu s rodinou, obcou a komunitou pri vytváraní podmienok na návrat prijímateľa sociálnej služby poskytovanej v zariadení s celoročnou pobytovou službou do prirodzeného prostredia alebo komunitného prostredia.

V dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím sa uvádza,

- osoba s postihnutím nesmie byť vystavená svojvoľnému alebo nezákonnému zasahovaniu do súkromia

Zákon o sociálnych službách uvádza:

- Sociálnu službu v zariadení podporovaného bývania možno poskytovať v byte alebo rodinnom dome (najviac pre šesť prijímateľov v jednom byte alebo dvanásť prijímateľov v dvoch bytoch na každý samostatný vchod s orientačným číslom v jednom bytovom dome alebo rodinnom dome.

K naplneniu zákonných cieľov pre osoby s postihnutím je nevyhnutné začať proces transformácie a deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb.

Deinštitucionalizácia

DEI je jedným zo základných prostriedkov prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a jej východiskami sú

- Zavedenie princípov nezávislého života a rešpektovanie právach osôb so zdravotným postihnutím,
- Rovnosť príležitostí,
- Nediskriminácia,
- Rešpektovanie odlišnosti a prijímania osôb so zdravotným a mentálnym postihnutím ako súčasť ľudskej rozmanitosti a prirodzenosti
- Plné a účinné zapojenie sa a začlenenie do spoločnosti,
- Podpora vzniku efektívnej siete nových a existujúcich alternatívnych komunitných služieb.

Deinštitucionalizácia nie je zameraná na formu bývania, ale hlavne na zmenu prístupu k prijímateľovi služby, ktorý má určité mentálne odlišnosti a s určitou mierou podpory sa môže zaradiť medzi intaktnú skupinu ľudí.

Prínos deinštitucionalizácie pre spoločnosť

- prináša vzájomnú dôveru, rešpekt prirodzenej dôstojnosti ľudí navzájom ,
- odstraňuje skryté formy diskriminácie,
- mení kultúru spolunažívania občanov a vytvára rovnosť príležitosti,
- rešpekt a úcta k odlišnostiam,
- podporuje porozumenie a pochopenie ľudí navzájom.

Prečo DI v zariadení LIDWINA

LIDWINA – DSS bolo do procesu DI zaradené z nasledovných dôvodov:

- DSS LIDWINA je veľkokapacitné zariadenie, v ktorom sa poskytuje sociálna služba 80 prijímateľom.
- Prijímatelia bývajú v dvojlôžkových, trojlôžkových, ale aj osem lôžkových izbách bez vlastného sociálneho zariadenia.
- Sociálna služba sa im poskytuje na dobrej úrovni, je však poskytovaná len v rámci možností veľkokapacitného zariadenia. Ak chceme kvalitu naďalej zvyšovať, je potrebné súčasné zariadenie opustiť.
- Rovnako ako vo všetkých pobytových zariadeniach je aj v DSS LIDWINA určený denný režim (stravovanie, denné činnosti, hygiena...). Možnosť klientov naplánovať si svoj deň je z dôvodu priestorového a personálneho minimálna. Veková štruktúra klientov plne zodpovedá požiadavkám Národného projektu DI,
- Má nevyhovujúce bytové podmienky, existujúce bariéry v prostredí,
- Predimenzovanosť bytových priestorov (8-10 posteľové izby),
- Nedodržanie súkromia prijímateľov SS.

- Prijímatelia sú pozbavení spôsobilosti na právne úkony. Zamestnanci sú na základe toho zviazaní pocitom veľkej zodpovednosti za zdravotný stav a uspokojovanie potrieb klientov. Boja sa ísť do rizika, čo je však úplne prirodzené.
- Napriek účasti prijímateľov na rôznych kultúrnych a spoločenských podujatiach v meste i mimo neho je kontakt s komunitou nedostatočný.
- Individuálny prístup k prijímateľovi je pri počte 80 prijímateľov veľmi sťažený.
- Transformácia pobytových sociálnych služieb je žiaduca aj z dôvodu zvyšovania spolupatričnosti a rozvoja vnútorných kvalít celého národa.

Pri zapojení do procesu DI môže dosiahnuť kvalitatívne zmeny *v prospech prijímateľov sociálnych služieb,*

- rešpektovanie práv PSS a ich zapojenie do procesov rozhodovania,
- individuálny prístup k prijímateľovi,
- prevencia inštitucionalizácie,

- vytváranie nových komunitných služieb a využívanie už existujúcich komunitných služieb,
- rozvoj ľudských zdrojov (zamestnanosť) v regióne

v prospech zamestnancov,

- zmena pracovného prostredia
- zmena pracovných podmienok
- zmena prístupov, metód práce,
- zmena organizácie práce
- zmena neohrozuje stabilitu zamestnania

Príprava prijímateľov a zamestnancov LIDWINA – DSS Strážske na proces transformácie zariadenia

Kde sme a kam smerujeme...

Chcú bojovať za svoje práva, chcú viesť život zdravého človeka. Nevedia však ako na to...

Doterajšia činnosť zariadenia v oblasti humanizácie a integrácie klientov medzi zdravú populáciu

- Vypracovaná koncepcia rozvoja zariadenia.
- Príprava a realizácia projektov podporujúcich integráciu prijímateľov.
- Spolupráca s inštitúciami na úrovni komunity.
- Humanizácia v oblasti bývania.
- Práca s prijímateľmi, prístup k nim zo strany personálu.
- Individuálny prístup k prijímateľovi (zohľadnenie osobnosti prijímateľa a jeho zdravotného postihnutia).
- Debatný krúžok.

Časové postupnosť v procese transformácie zariadenia - vzdelávanie

- Prvý krok - Stretnutie zástupcov VÚC a riaditeľov zariadení na pôde MPSVaR v Bratislave (október 2013).
- Úvodné stretnutie transformačných tímov na pôde MPSVaR v Bratislave (jún 2014).
- Intenzívne školenie transformačného tímu v Košiciach (september – október 2014).
- Intenzívne školenie všetkých zamestnancov zariadenia november – december 2014).
- Intenzívne školenie personálu, ktorý je v priamom kontakte s prijímateľom (súčasnosť).

Konkrétne opatrenia na prípravu prijímateľov zariadenia pre bezproblémový prechod ku komunitnej forme poskytovania starostlivosti

- Pravidelné stretnutia s komunitou.
- Zmena organizačnej štruktúry.
- Vytvorenie komunít prijímateľov podľa charakteru ich osobnosti a zdravotného postihnutia.
- Aktívnejšia spolupráca s rodinnými príslušníkmi.
- Príprava, tvorba a realizácia individuálneho plánovania.
- Tvorba rizikových plánov.
- Zavádzanie piktogramov pre efektívnejšiu komunikáciu s prijímateľmi.
- Zriadenie tréningového bývania pre 6 žien.

- Zriadenie tréningového bývania pre 6 mužov (vo výhľade).
- Príprava transformačného plánu zariadenia.
- Školenie Agentúry pre podporované zamestnávanie apríl- október 2015
- Pravidelná supervízia v zariadení (2014 – 2015).
- Ukončenie procesu vzdelávania (december 2015).

Aktuálne

- Vyhľadávanie nehnuteľnosti (pozemky, domy, byty) v meste Strážske, Michalovce a okolie, skúmanie zabezpečenia a dostupnosti služieb pre prijímateľov vo vybraných lokalitách.

Tréningové bývanie – príprava na poskytovanie sociálnej služby s nižšou mierou podpory

Tréningové bývanie – trávenie voľného času

Tréningové bývanie - pranie

Imobilní a ťažko sa pohybujúci prijímatelia

Naša vízia (stav po transformácii zariadenia)

- Prijímatelia budú v maximálnej miere začlenení do komunity. Stanú sa jej pevnou a prirodzenou súčasťou.
- Bývať budú v rodinných domoch a bytoch v meste i mimo neho.
- Vzhľadom na svoje zdravotné postihnutie im budú poskytované služby kvalifikovaného personálu.
- V závislosti od miery podpory budú využívať komunitné služby svojho okolia.
- Komunitné služby sa stanú dostupnejšími a rozšíri sa portfólio komunitných služieb.

-
- Niektorí z prijímateľov sa uplatnia na trhu práce.
 - U každého prijímateľa sa individuálne prehodnotí súčasné obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.
 - V priestoroch súčasného zariadenia sa vytvorí denné centrum, administratívna časť, čajovňa, odľahčovacia služba.
 - Vytvoria si pevné puto so susedmi, navzájom si budú pomáhať.

Naša cesta je náročná, náš cieľ je správny. Bez pomoci iných ju však nezvládneme...

Ďakujem za pozornosť